

УДК 631.11:658.2

Костирко А.Г.*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївського національного аграрного університету***Гаврилук Р.І.***магістр обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету***ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВІДТВОРЕННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ****FEATURES OF FORMATION AND REPRODUCTION
OF THE MAIN RESOURCES OF THE AGRARIAN SECTOR****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто сутність процесів формування і відтворення основних засобів. Визначено джерела фінансового забезпечення цих процесів. Представлено взаємозв'язок життєвого циклу суб'єкта господарювання з процесами формування і відтворення основних засобів. На основі дослідження визначено особливості формування і відтворення основних засобів галузі.

Ключові слова: основні засоби, процес формування, відтворення основних засобів, амортизація, фінансове забезпечення.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность процессов формирования и воспроизводства основных средств. Определены источники финансового обеспечения этих процессов. Представлена взаимосвязь жизненного цикла субъекта хозяйствования с процессами формирования и воспроизводства основных средств. На основе исследования определены особенности формирования и воспроизводства основных средств отрасли.

Ключевые слова: основные средства, процесс формирования, воспроизводство основных средств, амортизация, финансовое обеспечение.

ANNOTATION

In the article the essence of the formation and reproduction of the fixed assets are described. The sources of financial support of these processes are defined. The connection of an entity's life cycle with the formation and reproduction of fixed assets is proved. Based on the research, the peculiarities of formation and reproduction of the fixed assets of the agrarian industry are given.

Keywords: fixed assets, process of forming, reproduction of fixed assets depreciation, financial security.

Постановка проблеми. Оптимізація виробничого процесу і сталий розвиток підприємств галузі неможливі без оновлення основних засобів і технічного переозброєння. Світова практика показує, що технічне оновлення виробництв є однією з першочергових задач забезпечення розвитку суб'єктів господарювання. Виходячи з досвіду зарубіжних країн, можна сказати, що оновлення основних виробничих засобів необхідно здійснювати кожні 5 років. Такий цикл є граничним терміном. Перевищення такого циклу оновлення створює передумови зниження технічного забезпечення виробничого процесу, що призводить до неспроможності витримувати конкуренцію з технічно розвинутими підприємствами. Тому питання пошуку можливостей для формування і відтворення основних засобів

з врахуванням галузевих особливостей потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань технічного забезпечення виробництв галузі, зокрема формування і відтворення основних засобів, відображено в численних наукових працях В. Андрійчука, І. Бланка, О. Григоревської, М. Дем'яненка, Г. Підлісецького, П. Саблука, О. Черкасова та інших вітчизняних вчених-аграріїв. Водночас за значних здобутків вітчизняних вчених проблему технічного оновлення виробництв аграрної галузі сьогодні не вичерпано. Поглибленого обґрунтування потребує визначення особливостей формування і відтворення основних засобів аграрного сектору з метою підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції і забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств.

Мета статті полягає у визначенні особливостей процесів формування і відтворення основних засобів суб'єктів господарювання аграрного сектору, що дає змогу оптимізувати джерела фінансового забезпечення цих процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стрімкі зміни параметрів зовнішнього середовища економічної діяльності суб'єктів господарювання аграрної галузі обумовлюють пошук альтернативних підходів, здатних забезпечити вирішення економічних і соціальних проблем, що пов'язані з організацією і технічним оновленням виробництв. З метою обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування і відтворення основних засобів потребують уточнення сутності цих процесів і визначення їхніх галузевих особливостей.

Наявність і стан основних засобів є одними з основних показників, які характеризують рівень озброєності аграрних підприємств. Процес, пов'язаний з технічним забезпеченням виробництв, як більшість процесів, має циклічний характер. Як зазначає О. Григоревська, господарські процеси в частині основних засобів на першій стадії пов'язані з їхнім придбанням або безпосереднім створенням. На цій

стадії відбувається перетворення капіталу з грошової форми у матеріальну. На наступній стадії відбувається перетворення частини основних засобів в грошову форму. Тобто їхня вартість амортизується та переноситься на вартість готової продукції, яка в подальшому реалізується, а частина виручки акумулюється з метою формування джерел фінансування придбання нових основних засобів. Тому надходження основних засобів можна розглядати як етап кругообігу капіталу, на якому фінансові ресурси підприємства спрямовуються на їх придбання [1].

Представлене автором трактування зазначених процесів вважаємо необхідним доповнити процесами, пов'язаними з фінансуванням не лише придбання нових основних засобів, але й реконструкції, модернізації, капітальним ремонтом і технічним переозброєнням діючих основних засобів.

Узагальнення результатів дослідження дає змогу сформулювати власну позицію щодо визначення сутності формування і відтворення основних засобів. Вважаємо, що формування основних засобів є господарським процесом їхнього придбання і створення, а відтворення основних засобів – це безперервний господарський процес їхнього оновлення з метою забезпечення

діяльності суб'єктів господарювання необхідним обсягом основних засобів з відповідними якісними характеристиками (рис. 1).

Важливою складовою ефективною реалізації процесів формування і відтворення основних засобів є фінансове забезпечення.

Основними джерелами фінансування галузі у напрямі розширеного відтворення основних засобів є власні кошти аграрних підприємств, зокрема амортизаційні відрахування та прибуток; державні дотації на будівництво сучасних тваринницьких комплексів та придбання техніки шляхом компенсації частини їх вартості; державна підтримка через механізм системи оподаткування; довгострокові кредити банків на придбання основних засобів із частковою компенсацією відсотків за кредити з бюджетів різних рівнів; інвестиції з інших галузей національної економіки на формування агропромислових об'єднань; кошти іноземних інвесторів; банківське кредитування лізингових проектів, яке об'єднує в собі позитивні елементи таких інструментів, як інвестування, оренда, посередництво, купівля, продаж, кредит в єдиній фінансовій конструкції.

Водночас велике значення щодо формування вдалої структури джерел фінансового забезпе-

Рис. 1. Формування і відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств

Джерело: розроблено авторами з використанням [2]

чення потреб у відтворенні основних засобів відіграє комплексна система відповідних чинників:

- темпи зростання реалізації готової продукції та їх стабільність;
- структура активів підприємства;
- стан ринку капіталу;
- відсоткова політика комерційних банків;
- суть стратегічних цільових рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства.

Виділення таких чинників обумовлене тим, що вони надають можливість проаналізувати комплекс критеріїв щодо різних аспектів діяльності підприємства та вивести досить обґрунтований висновок щодо реальних обсягів потреби у відтворенні основних засобів [3].

Окрім представлених чинників, необхідним є врахування галузевих особливостей процесів формування і відтворення основних засобів. На основі проведених досліджень виокремлено такі:

- 1) сезонне використання спеціалізованої техніки (комбайни, дощувальні машини тощо);
- 2) внаслідок інфляційних процесів та стрімкого зростання цін на продукцію промисловості і будівництва, що використовується в сільському господарстві, нагромаджена в амортизаційному фонді сума коштів на час повного зносу об'єктів основних виробничих засобів не відповідає їх відновній вартості за новими цінами;
- 3) обмеженість доступу до кредитних ресурсів;
- 4) використання аграрними підприємствами орендованих основних засобів унеможливорює формування амортизаційного фонду для їхнього відтворення;
- 5) уповільнення створення нових типів вітчизняної техніки і низькі темпи впровадження створених знижують можливості доступу аграрних підприємств до більш дешевої техніки;
- 6) низький рівень ефективності використання основних засобів через їх зношеність;
- 7) значний рівень дебіторської заборгованості;
- 8) напрями регіональної аграрної політики;
- 9) система оподаткування;

10) недосконалий регіональний ринок агрострахування;

11) недостатній рівень фінансового менеджменту.

У процесі формування і відтворення основних засобів важливо залучати різні джерела, враховуючи їх ефективність і безпечність для підприємства. З метою виконання цих умов необхідно зосереджувати увагу на оптимізації структури і вартості джерел, забезпечуючи достатній обсяг для вирішення нагальних питань і досягнення стратегічних цілей аграрних підприємств.

Висновки. Формування і відтворення основних засобів галузі є визначальними умовами її ефективного функціонування. При цьому власні джерела фінансування становлять основу цих процесів, однак не спроможні забезпечити розширене відтворення основних засобів. Важливим інструментом фінансування розширеного відтворення є позиковий капітал, який дає змогу збільшити масштаби та якісні характеристики основних засобів галузі і який формується за рахунок фінансових ресурсів, залучених на умовах позики, а саме платності, поверненості, строковості, цільового використання та забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Григоревська О. Проблеми формування основних засобів у системі бухгалтерського обліку фінансових установ / О. Григоревська, Ю. Хмара // Фінансовий простір. – 2015. – № 4(20). – С. 99–105.
2. Бержанір І. Економічна сутність основних засобів підприємства та особливості їх відтворення / І. Бержанір, О. Терлецький // Інноваційно-технологічні аспекти формування сучасного конкурентоспроможного АПК України : [колективна монографія] / за ред. Ю. Нестерчук. – Умань : Візаві, 2014. – Ч. 2. – С. 84–90.
3. Агрес А. Джерела формування та відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств / А. Агрес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/57083.
4. Черкасов О. Системний аналіз відтворення основних засобів у сільському господарстві / О. Черкасов // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 16. – Ч. 3. – С. 59–62.